

ΕΒΕ 2560, φ. 96

† Βίος καὶ πολιτεία τοῦ Ὅσιου πατρὸς ἡμῶν
Γερασίμου τοῦ ἀναχωρητοῦ καὶ πολιστοῦ τῆς ἐρήμου.

Εὐλόγησον πάτερ.

Θεῖόν τι χρῆμα ἢ ἀρετὴ καὶ πολλοῦ γε χρυσίου καὶ ἀργυρίου, τὸ τῶν φαλμῶν φάναι, περισπουδαστότερον ὅσω καὶ εἰς ψυχὰς οἶδε διαβιβάζειν τὸ κέρδος καὶ τὸν ἀληθῆ πλοῦτον αὐταῖς προξενεῖν· δι' ἃ καὶ τοὺς μετιόντας αὐτὴν πείθει κούφω τῷ πτερῷ ὑπερπτῆναι τῆς γῆς καὶ πρὸς τὰ ἄνω φέρεσθαι μετὰ σώματος. Ταύτης ἐρασταὶ γεγόνασι πλεῖστοι καὶ κράτιστοι, πάντων μὲν ὑπεριδόντες ὅσα καὶ ἀνθρωπίνῃ φύσει περισπούδαστα, ἐκείνων δὲ ἐχόμενοι ὅσα καὶ ἀγγέλοις ὁμότιμα καὶ ἰσοστάσια.

Τούτων εἷς ἐστὶν καὶ ὁ τοῦ παρόντος συλλόγου ἑξαρχος καὶ τῶν ἐγκωμίων ὑπέρτερος, ὁ μέγας δηλαδὴ ἐν ἀσκηταῖς Γεράσιμος, τὸ θεῖον γέρας τῶν μοναζόντων. Τοσοῦτον γὰρ τοῖς ὑπερφυέσι κατορθώμασιν ἐξέλαμψε καὶ οὕτως ἐκ παίδων ταῖς ἀσκητικαῖς παλαίστραις ἐγυμνάσατο, ὡς σύντροφον καὶ ἡλικιώτην πᾶσαν ἀρετὴν προκλήσασθαι. Τοιαῦτα τὰ τοῦ μεγάλου Γερασίμου διηγήματα καὶ οὕτως ἐν ταυτῷ πολλοὺς πλουτίζοντα καὶ συνετίζοντα καὶ πρὸς τὸν ὅμοιον ζῆλον διεγείροντα. Ἄλλὰ δέδοικα μὴ ἐνδεῶς ἔχων τῶν προσόντων αὐτῷ ἀγαθῶν, ἐλαττώσω τοῦτον τοῖς ἐγκωμίοις. Πᾶσα γὰρ δύναμις λόγου ἠττᾶται τῷ μεγέθει τῶν ἐγκωμίων. Πλὴν οὐχ ὑπὸ τῆς τοῦ | (φ. 96v) λόγου ἀσθενείας καταβλάπτεται ἢ τοῦ ἐγκωμιαζομένου ἀρετῆ, ἀλλὰ μᾶλλον λαμπρύνεσθαι πέφυκε τῇ τῶν ἔργων ὑπερβολῇ. Εἰκότως οὖν καὶ αὐτός, ὃ πατέρων ἄριστε Γρηγόριε, σιγὴν ἐμαυτοῦ κατεψηφισάμην ἵνα μὴ δόξω ἀντὶ εὐκλείας, ἀδοξίαν προσφέρειν τὰ ἐκείνου ἀγωνίσματα καὶ κατὰ δαιμόνων ἀριστεύματα. Ἄλλ' ἐπεὶ νόμος ἀποστολικός ἐστὶν τὸ πείθεσθαι τοῖς ἡγουμένοις καὶ ὑπεῖκειν αὐτοῖς, φαύειν δὴ τῶν ἀψαύστων ἐπεχείρησα, ἀγάμενος τὸν πρὸς τὸν μέγαν θειότατον ζῆλον σου, ὅτι παντὶ σθένει ἀνιχνεύειν τὰ αὐτοῦ οὐκ ἐνάρκησας εἰς κοινήν ὠφέλειαν καὶ ζῆλον τῶν νωθροτέρων, ὅπως ὀξυτέρως βαδίσαντες εἰς τὴν τῆς ἀρετῆς ἀνενεχθῶσιν περιωπῆν.

Τοῦτον τοιγαροῦν τὸν οὐρανοφοίτην πατέρα ἡμῶν Γεράσιμον, ὃ θειότατον ἀκροθίνιον, οὔτ' ἐώρακα οὔτε μὴν τοῖς αὐτοῦ φοιτηταῖς ἐντετύχηκα· εἰσὶ γὰρ ἔτη δις ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν ἀφ' οὗ τὴν μοναχικὴν καλῶς διαπρέφας πολιτείαν, πρὸς τὴν ἀγήρω καὶ μακαρίαν μετετάξατο λῆξιν καὶ τὰ τῶν σκαμμάτων γέρα ἐκομίσατο παρὰ τῆς ἄνωθεν δεξιᾶς. Συνεγράφατο μὲν ἐκ πολλῶν ὀλίγα Κύριλλος ὁ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου καὶ Σάββα τῶν θεοφόρων ἀνδρῶν συγγραφεύς, ὡς ἤδυσμά τι τῷ λόγῳ τὰ ἐκείνου προθεῖς, συνεγράψαντο δὲ καὶ ἕτεροι φιλῶς μὲν καὶ οὐ συλλήβδην πάντα. Διὸ καὶ ἔδοξαν διημαρτηκῆναι τοῦ σκοποῦ ἢ διὰ ὑπερβάλλουσαν τοῦ λόγου | (φ. 97) ἀσθένειαν ἢ τῷ μὴ πάντα ἐπίστασθαι τὰ ἐκείνου φιλοπονώτερον, ἄμεινον κρίναντες σιωπῇ φέρειν ἢ καθυβρίσαι τῷ λόγῳ τὸν ἄνδρα. Ἡμεῖς δὲ τὸ παρὸν ἐπίταγμα δεξάμενοι διὰ τὴν τῶν παραζηλούντων ὠφέλειαν, εἰς τὴν τῶν πράξεων τοῦ ἀνδρὸς ὑπεροχὴν ἑαυτοὺς ἐπερρίψαμεν, τοῖς κατὰ κόσμον ἐμπόροις μιμησάμενοι, οἱ παρακερδαίνειν τι βουλόμενοι κατατολμῶσι θαλάσσης καὶ μακρᾶς ἀφίξεως καὶ τῶν ἄλλων ἐπικινδυνωτάτων. Διὸ ἐκ τῶν προϊστορησάντων τὰ ἐκείνου ἐρανισάμενοι καὶ ὧν παρέλειπον διὰ ραθυμίαν προσθέντες, ἄνωθεν ἐκθέσθαι σοι ταῦτα ὤηθημεν· οὐδὲ γὰρ δυνατόν ἐστιν ἀνθρώπῳ εἰς ἄκρων τὰς τοῦ γενναίου τούτου ἐκδιηγῆσασθαι ἀρετάς.

Μωσῆς οὖν ὁ θεοπτικώτατος, ὁ τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν ῥάβδῳ σχίσας καὶ τὴν ἄνυδρον ὕδασι κατακλύσας καὶ τὰ ἄλλα πάντα θαυματουργήσας, τῶν πάσαι δικαίων τὴν πολιτείαν συγγράφαι βουληθεῖς, οὐ τὴν παρ' Αἰγυπτίων ἐχρήσατο σοφίαν ἦν καὶ παρέλαβεν, ἀλλὰ τῆς ἄνωθεν χάριτος τὴν αἴγλην δεξάμενος τὰ πολλοῖς ὕστερον χρόνοις γεγενημένα, ὡς ἐνεστῶτα διεγράφατο. Πόθεν γὰρ ἄλλοθεν τὴν τοῦ Ἄβελ ἀρετὴν ἐμυήθη ἢ τὸ τοῦ Ἐνώχ φιλόθεον ἢ τὸ δίκαιον τοῦ Νῶε ἢ τὴν τοῦ Μελχισεδὲκ εὐσεβεστάτην ἱερωσύνην ἢ τὴν τοῦ Ἀβραάμ κλησιν, πίστιν τε καὶ τὴν φιλοξενίαν | (φ. 97v) καὶ τὴν πολυθρύλλητον τοῦ παιδὸς ἱερουργίαν καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν τὴν τῶν θεσπεσιῶν ἐκείνων ἀνδρῶν πολιτείαν*, εἰ μὴ νοερῶς τὰς τοῦ πανα-

* πολιτελίαν cd.

γίου πνεύματος θείας ἀκτίνας ἐδέξατο. Ταύτης καὶ γὰρ τῆς συνεργίας ἐπὶ τοῦ παρόντος συγγράμματος δεόμενος τοῦ πολλῶ πρότερον διαλάμφαντος πατρὸς ἡμῶν Γερασίμου τὸν βίον διαγράψαι πειρώμενος, ταῖς τούτου προσευχαῖς καὶ πρὸς Θεὸν μεσιτείαις ἐξαιτούμαι φωτίσαι μου τὸν νοῦν καὶ τὴν γλῶτταν τρανώσαι καὶ λόγον δοῦναί μοι πρόσφορον καὶ μὴ πολὺ λειπόμενον τῶν τούτου ἐγκωμίων. Ἀρκτέον οὖν τοῦ διηγήματος καὶ ταῖς φιλαρέτοις φυχαῖς παραθετέον καὶ οὐ ζημιωτέον ἀκοὰς διψώσας λόγων ἐπωφελῶν.

Ὁ πεφωτισμένος καὶ πανγέραστος οὗτος Γεράσιμος ἐκ τῆς τῶν Λυκίων ὠρμάτο χώρας εὐσεβῶν γονέων εὐσεβέστατον βλάστημα, καθιερώθη δὲ Θεῷ ἐκ σπαργάνων ὡς Σαμουὴλ ἐκεῖνος ὑπὸ τῶν αὐτοῦ γεννητόρων. Ἀπτόμενος δὲ ἤδη ἀκμῆς καὶ ἡλικίας εἰς ἓν τῶν κατὰ τὴν αὐτὴν χώραν μοναστηρίων παραδίδοται ἐκπαιδεύεσθαι τὰ θεῖα, εἶτα καὶ κόμην ἀποκείρεται καὶ τὰ τῶν μοναχῶν ἐπενδύεται καὶ τὴν τούτων ἀκριβειαν ἐκδιδάσκειται. Ὅσῳ δὲ προέκοπτε τῇ ἡλικίᾳ, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ ἡ τῶν ἀρετῶν ἐπίδοσις ἐπηκολούθει χρόνῳ καὶ πείρα βεβαιουμένη. Ἐπεὶ δὲ καλῶς ἔχων πρὸς ὕψος ἀνέδραμεν ἀρετῆς, πρῶτον μὲν ἀνεχώρησεν εἰς τοὺς κα | (φ. 98) τὰ χώραν ἐρημικωτέρους τόπους, τοὺς ἐν μέσῳ θορύβους ὥσπερ ἀποματτόμενος καὶ τὸν ἐξ αὐτῶν προσγινόμενον πόλεμον τῇ ψυχῇ· ἀλλὰ μὴν καὶ τὰς συνουσίας καὶ τὰς ἐν ἄστει διατριβὰς ὡς χαύνωσιν ἐμποιοῦσας καὶ ὄφει καὶ ἀκοῇ τὸν ὄλεθρον ἐπεισαγοῦσας τέλεον ἐξέκλινε. Εἶτα τῆς φίλης αὐτῷ ἡσυχίας καὶ τῆς κατὰ μόνας πρὸς Θεὸν ὁμιλίας ἐπιποθῶν ἀνεισι πρὸς τὸ ὄρος, ἀρκούμενος ταῖς αὐτομάτοις καὶ αὐτοφυέσι βοτάναις καὶ ταῖς τῶν φυτῶν ἀκρέμοσι, πᾶσαν ὄρεξιν δι' αὐτῶν πικραίνων καὶ πᾶν σκίρτημα σαρκὸς χαλινῷ ἄγχων ἐγκρατείας, πολλοῖς τε ἰδρῶσι καὶ πόνοις πρὸς τὰ τῆς πονηρίας πνεύματα ἀνταγωνιζόμενος, βέλη νηπίων τὰς τούτων ἐλογίζετο προσβολάς.

Ὡς οὖν τῶν ἀσκητικῶν τούτων ἀγῶνων ἀνδρικώτερον εἶχετο, ἑαυτὸν παρέχων ἀρχέτυπον τοῖς καλῶς ζητεῖν* τὰ αὐτοῦ ἐθέλουσιν, ἡ

* ζητοῦν cd.

περὶ αὐτοῦ φήμη πανταχῆ διέθει ἴσα καὶ πτεροῖς καὶ πλήθῃ πρὸς αὐτὸν συνέτρεχον παντοδαπά, μέγα ποιουμένων ἀπάντων τὸ καὶ αὐτὸν ἀπλῶς ἔνορᾶν. Ὁ δὲ καθάπερ τι τῶν βλαβερωτάτων φεύγων τὴν ἐξ ἀνθρώπων ὄχλησίν τε καὶ δόξαν, ἔλεγεν ἐν ἑαυτῷ ἀνοίκειον μοναχῶ τὸ ἐπ' ἔρημίας θορυβεῖσθαι ἢ καὶ κατὰ μόνας ὀχλεῖσθαι· ὁ γὰρ συμφυρόμενος ταῖς κατὰ νοῦν στροφαιῖς τε καὶ συγχύσεσι, ἀγλύος τὰς αἰσθήσεις πληροῖ καὶ τὰ ἤδη πονηθέντα | (φ. 98v) ἀμαυροῖ.

Διὰ γὰρ ταῦτα ὑπερορίαν ἑαυτοῦ καταψηφίζει καὶ πάσης ἀπορρήξας ἑαυτὸν προσπαθείας καὶ σχέσεως, τὰ Ἱεροσόλυμα καταλαμβάνει· ἔρωσ γὰρ αὐτοῦ δεινῶς ἐπυρπόλει τὴν καρδίαν. Καὶ δὴ νηὸς ἐπιβάς, τὰ τε πελάγη διέπλει πίστει καὶ ἐλπίδι τῇ πρὸς Θεόν, καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους ἀνεσώζετο τόπους. Τὰ Χριστοῦ δὲ σωτήρια πάθη καὶ τὸν σεβασμιον καὶ ἅγιον Αὐτοῦ Τάφον προσκυνήσας καὶ κατασπασάμενος, τῆς τε ἀρρήτως κυησάσης Αὐτὸν Μητρός, Λαζάρου δὲ τοῦ θείου, ὃν Αὐτὸς ἐκ νεκρῶν ἤγειρε τετραήμερον, ὄρος τε τῶν ἐλαιῶν καὶ τὸ Θαβώριον, εἰς ὃ Χριστὸς τὴν τῆς θεότητος αὐγὴν ἀμυδρῶς πῶς παρεγυμνώσατο τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν πάντα ὅσα Χριστοῦ καὶ τῶν Αὐτοῦ μαθητῶν ἐν κατανύξει καρδίας θεασάμενός τε καὶ ἀσπασάμενος, κατῆλθεν ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην· κάκεισε τῷ δι' ἡμᾶς βαπτισθέντι καὶ πάντως ἀποκαθάραντι προσευξάμενος, διέρχεται ἐπὶ τὴν Νεκρὰν Θάλασσαν. Ταύτης δὲ τὴν ἔρημον περινοστῶν καὶ τοὺς τοῦ μεγάλου Ἥλιου καὶ Ἰωάννου μετερχομένους πολιτείαν πατέρας ἐν φιλήματι διερχόμενος ἀγίῳ καὶ ἐκάστου τὰς ἀρετὰς καταμανθάνων, ἱκανῶς τὴν ἑαυτοῦ διάνοιαν πρὸς Θεοῦ ἔρωτα ἀνεπτέρωσεν, ἄλλο ἀπ' ἄλλου ἀρετῆς κάλλος προσλαμβάνων, ὥσπερ οἱ τὰς μορφὰς μεθ' ὑπερβολῆς γρά | (φ. 99) φοντες, καὶ εἰς μίαν τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν συναγαγὼν ἐν ἀρετῆς εἶδος ἐκ πάντων ἀπηκριβώσατο. Γελοῖον ἂν εἶη, ἔλεγε, βαναύσου μὲν τέχνην τὸν μετερχόμενον πανταχόσε περινοστεῖν καὶ διδασκάλους ἐπιζητεῖν, τὴν δὲ θείαν ταύτην φιλοσοφίαν ἑαυτοῖς ἐπιτρέπειν καὶ μὴ τοῖς βίῳ καὶ χρόνῳ καὶ πόνῳ προασκήσασι περὶ ταύτης ἐπερωτᾶν ὡς ἂν εὐκόλως πρὸς τὴν ταύτης ἐργασίαν ἀναχθῆσθαι. Ἰκανὸν οὖν χρόνον ἐν τῇ περὶ τὴν Νεκρὰν Θάλασσαν ἐρήμῳ μετὰ καὶ ἐτέρων θεοφόρων πατέρων ἐνδιατρίψας τῇ

κατὰ μόνας σχολῆ καὶ ἐργασία, ὕστερον πολιστής καὶ πολιοῦχος ἐν τῇ κατὰ τὸν Ἰορδάνην ἐρήμῳ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀναδείκνυται.

Οὗτος τοίνυν ὁ μέγας τῷ ὄντι Γεράσιμος ἔτι τὸν ἐρημικὸν καὶ ἀναχωρητικὸν μετερχόμενος βίον, ἐν τῷ τῆς ἐν Καλχηδόνι συνόδῳ καιρῷ καὶ αὐτὸς τῇ τῶν ἀποσχιστῶν κακοδιδασκαλίᾳ μετὰ καὶ ἐτέρων ἀναχωρητῶν, ταῖς τοῦ ἀνιέρου Θεοδοσίου, τοῦ ληστρικῶς τὸν θρόνον τῶν Ἱεροσολύμων ἐπιβάντος, κενοφωνίαις ἐξαπατηθεὶς συναπήχθη. Ἐπεὶ δὲ ἤκουεν ὡς ὁ μέγας καὶ περιβόητος τὴν ἀρετὴν Εὐθύμιος ἀσμενίζει τὴν ἐν Καλχηδόνι σύνοδον, κατῆλθεν πρὸς αὐτὸν εἰς τὸν Ρουβᾶν, καὶ μείνας παρ' αὐτῷ χρόνον συχνόν, συνέθετο τοῦ ἀποστῆναι τῆς πρὸς τὸν Θεοδόσιον κοινωνίας, συνθέσθαι δὲ τῷ ὄρω τῆς ἐν Καλχηδόνι συνόδου· ὁ οὖν οὐρα | (φ. 99v) νοδρόμος Εὐθύμιος βλέπων τοὺς ὑπερφυεῖς ἀγῶνας τοῦ πεφωτισμένου Γερασίμου καὶ τὴν ὑπερβάλλουσαν ταπεινώσιν, ἔχαιρε, δι' ὃ οὐκ ἐπαύετο πρὸς ὕψος ἔτι χειραγωγεῖν αὐτὸν ἀναβάσεως. Εἶχε μὲν οὖν αὐτοὺς ἢ ἔρημος ὑπὸ τῷ αὐτῷ καὶ θεατῇ καὶ ἀγωνοθέτῃ Χριστῷ ἀσκουμένους, διὸ καὶ πρὸς ἀλλήλους ὡσπερ ἀντιφιλοτιμούμενοι στῆλαί τινες ἦσαν ἔμπνοοι τῷ Θεῷ· οὐκ ἦν παρ' αὐτοῖς στρωμνὴ, οὐ σκίμπους, οὐ τράπεζα, οὐκ ἄλλο τι τῶν ὅσα οἶδε θεραπεύειν τὴν σάρκα· ἐν ἀντὶ πάντων αὐτοῖς ἐσπουδάζετο, τὸ τούτων ἀπάντων ὑπερορᾶν καὶ πρὸς μόνον Θεὸν ἐνορᾶν.

Τοῦ οὖν αἰσχίστου Θεοδοσίου ἐκποδῶν γεγεννημένου καὶ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου ἀπὸ τοῦ Ρουβᾶ πρὸς τὴν ἰδίαν λαύραν ἐπανελθόντος, καὶ ὁ θαυμαστὸς Γεράσιμος πάλιν πρὸς τὴν τοῦ Ἰορδάνου ἔρημον ἀνεισι τῆς συνήθους ἐχόμενος καὶ αὐθις ἡσυχίας. Ἐπεὶ δὲ ταῖς τῶν ἀρετῶν ἀκτῖσι ὡσπερ τις ἐωσφόρος διέλαμπε, πολλοὶ πρὸς αὐτὸν συνέρρεον καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἀνάγεσθαι τε καὶ μεταπλάττεσθαι ἐδέοντο. Ὁ δὲ τὴν μετὰ τῶν πολλῶν συνοίκησιν ὡσπερ ἀπεχθανόμενος, οὐ προσίετο τούτοις. Ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν διαναπαυομένου αὐτοῦ πρὸς βραχύ, ἐφίσταται τις ὄψις λέγουσα: «δεῖ σε ἐν ταύτῃ τῇ ἐρήμῳ δομῆσασθαι λαύραν εἰς πολλῶν ψυχῶν σωτηρίαν». Ταῦτα ἐξίστα τὸν Γεράσιμον | (φ. 100) καὶ τοῦ Θεοῦ θερμῶς ἐδέετο χεῖρα ὀρέξαι κραταιὰν καὶ πόρον ἐν ἀπόροις χαρίσασθαι.

Διίῶν οὖν πᾶσαν τὴν κατὰ τὸν Ἰορδάνην ἔρημον καὶ περισκοπή-
 σας, μετὰ δακρύων ἰκέτευε ὑποδείξαι αὐτῷ τὸν τόπον· καὶ δὴ
 ἀτενῶς βλέποντι ὄρα ἓν τιμι τόπῳ ὥσπερ τινα στῦλον πυρὸς ἀφι-
 κνούμενον ἕως τοῦ οὐρανοῦ. Καὶ περιχαρῆς γενόμενος τῷ θεάμα-
 τι, φθάσας δὲ καὶ τὸν τόπον, μεστήν εἶχε τὴν καρδίαν φωτός, γόνυ
 τε κλίνας καὶ τῷ Θεῷ προσευξάμενος πῆγνυσι θεμέλιον. Φιλοπο-
 νώτερον δὲ τοῦ ἔργου ἐχόμενος, οὐδεὶς ἦν ἀσυντελής ὃς τῇ τοιαύτῃ
 οἰκοδομῇ καθὼς ἠπόρει μὴ ἐπαρκῶν ὥφθη ἐκ ζεούσης προθέσεως.
 Ράστης οὖν τῆς οἰκοδομῆς γενομένης, λαύραν περιφανῶς ἔχουσιν
 συνεστήσατο, μέσον δὲ ταύτης καὶ κοινόβιον πεποίηκεν, ἐν ᾧ τόπῳ
 καὶ τὸ εὐκτῆριον ὠκοδόμητο· ὥστε τοὺς νεωστὶ ἀποτασσομένους
 ὡς νεοπαγεῖς ἐν τῷ κοινῷ μένειν καὶ παιδαγωγεῖσθαι τὴν μονα-
 χικὴν πολιτείαν προσέταπτεν, ἵνα μὴ εὐθέως ἐκ προοιμίων ἀπειπω-
 σιν ὡς ἀδάμαστοι καὶ ἄπονοι καὶ εἰς ραθυμίαν ἐμπέσωσιν, ἀλλὰ
 κατὰ μικρὸν προσαύξεσθαι αὐτοῖς τὴν ἀνάβασιν. Ἔλεγε γάρ·
 «ὥσπερ, πατέρες καὶ ἀδελφοί, ὑπωπιασμοῦ δεῖται ἢ σὰρξ ἢ εὐε-
 κτοῦσα εἰς τὸ κατευνάζειν τῶν παθῶν τὰ οἰδήματα, οὕτως βοηθεί-
 ας χρήζει ἢ ἀσθενῶς ἔχουσα καὶ κακώσει | (φ. 100ν) συμπίπτου-
 σα». Τοὺς δὲ χρόνῳ καὶ πείρᾳ τοῖς ἀσκητικοῖς πόνοις ἑαυτοὺς ἐθί-
 σαντας καὶ ταῖς κατὰ μικρὸν ἀναβάσεσιν ἤδη ὑπεραναβεβηκότας,
 ἐν ταῖς ἀναχωρητικαῖς κέλλαις ἐγκατοικεῖν προετρέπετο, οὐ πόρρω
 τοῦ κοινοβίου οὔσας διὰ τὸ ἀπερίσπαστον. «Οἶδε γάρ», ἔλεγε,
 «καὶ ἡ μικρὰ φροντὶς καὶ τὸν ἄγαν ἀνένδοτον ἐκταράσσειν», παρα-
 διδοὺς αὐτοῖς κανόνα καὶ τύπον τοιόνδε, ὥστε ἕκαστον αὐτῶν τὰς
 μὲν τῆς ἐβδομάδος πέντε ἡμέρας ἀπρόοπτον εἶναι καὶ καθ' ἑαυτὸν
 ἡσύχως διάγειν, μηδέν τι τῆς συνήθους ἀσκήσεως ὑφιέμενον ἀλλὰ
 καλὸν ἕκαστος παρέχων τὸν ἑαυτοῦ βίον ἀρχέτυπον τοῖς συνα-
 σκουμένοις· παραζηλοῦντες δὲ ὡς οἶόν τε τὰ τῶν πατέρων κατορ-
 θώματα, οὐδὲν ἕτερον μετελάμβανον εἰ μὴ ἐκάστης ἡμέρας ἄρτου
 τρύφος μικρὸν καὶ ὀλίγου ὕδατος καὶ φοινίκων, «τὴν παρὰ μικρὸν
 αὐτάρκειαν», λέγων, «πείρα καὶ χρόνῳ δοκιμάσαντες οἱ πρὸ ἡμῶν
 πατέρες παρέδωκαν ἡμῖν ὡς κρείσσονα καὶ ἀτυφοτέραν τῶν ἄλλων
 νηστειῶν». Τῷ δὲ γε Σαββάτῳ καὶ τῇ Κυριακῇ συνέρχεσθαι ἐν

ταυτῶ καὶ τὴν συνήθη ἀγρυπνίαν ἐπιτελεῖν ἐν τῷ κυριακῶ, μετασχόντας δὲ τῶν ἀγιασμάτων εἰς τὸ κοινόβιον ἐψητοῦ χρῆσθαι καὶ οἴνου μεταλαμβάνειν ὀλίγου· ἐν κελλίῳ δὲ οὐδενὶ ἐφεῖτο, ἐγγύς που τῶν ἐβδομήκον | (φ. 101) τα ὑπαρχόντων, ἢ πῦρ ἐγκαῦσαι ἢ ἐψητοῦ γεύσασθαι ἢ ἔδεσμά τι κατασκευάσαι· ἢ δὲ ἀκτημοσύνη ὡς οὐδὲν αὐτοῖς ἕτερον ἀξιοσπούδαστον ἦν καὶ ταπεινοφροσύνη μάλιστα ἐκοσμοῦντο. Ἐκαστος μέντοι τὸν πόνον τῶν ἰδίων χειρῶν, σειραὶ δὲ ἦν καὶ τὰ λεγόμενα μαλάκια, ἃ διὰ τῆς ἐβδομάδος αὐτοῖς εἴργαστο, Σαββάτου ἀποφέρων εἰς τὸ κοινόβιον, περὶ δείλην Κυριακὴν τὸ ἀνάλωμα πάλιν τῆς ἐβδομάδος ἀναλαμβάνων, ἄρτους φημί καὶ φοίνικας καὶ ἐν ἀγγεῖῳ ὕδωρ καὶ βαΐα, εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ ἐπανήει. Οὕτω δὲ ἦσαν ἀφρόντιδες καὶ πράγμασιν ἀνθρωπίνοις οὐδαμῶς κάτοχοι, ὥστε μηδὲν αὐτοῖς εἶναι πλέον ὧν ἀμφιέννυντο, κολοβίου ἐνὸς καὶ παλλίου καὶ κουκουλίου, δευτέρας μὴ οὔσης περιβολῆς· ἢ στρωμνὴ δὲ τί ἕτερον ἢ ψιάνθος καὶ ἃ κεντώνιον τε καὶ ἐμβρίμιον καλοῦσι, σκευὸς τε κεραμεοῦν εἰς ὕδωρ, ὅπερ πρὸς πόσιν καὶ τὴν τῶν βαΐων δεῦσιν ἐξήρκει. Νόμος δὲ οὗτος αὐτοῖς ὑπὸ Γερασίμου ἄριστα παραδεδομένος ἦν, ἐξιόντας ἀνεωγμένας ἀφιέναι τὰς κέλλας ὥστε ἐξὸν εἶναι τῷ βουλομένῳ εἰσιόντα λαμβάνειν ὃ βούλοιο τῶν εἰς χρεῖαν φαύλων ἐκείνων καὶ ἀναγκαίων, οὐδενὸς εἴργοντος ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς βιοῦντας ὁρᾶσθαι, καὶ εἶναι καὶ τῶν ἐν ἐρήμῳ οἰκούντων παραπλησίως ἐκείνοις, τὴν καρδίαν τε καὶ τὴν ψυχὴν μίαν. Ἐπεὶ μηδεὶς | (φ. 101v) τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶ μηδὲν ἔκρινεν ἴδιον εἶναι ἀλλὰ πάντα ἐπ' ἴσης αὐτοῖς κείσθαι κοινά. Καὶ τοῦτο δὲ περὶ τῶν τοιούτων ἀναχωρητῶν λέγεται, ὅτι προσελθόντων αὐτῶ τινῶν καὶ ἐφεῖσθαι αὐτοῖς αἰτουμένων ὕδωρ τε θερμαίνειν καὶ ἐψητοῦ μετέχειν καὶ ὑπὸ λύχνον ἀναγινώσκειν, τὸν μέγαν Γεράσιμον ὑπολαβόντα, «εἰ οὕτως ζῆν βούλεσθε», φάναι, «πολὸν τὸ συμφέρον ἐν κοινοβίῳ διάγειν ὑμᾶς· ἐγὼ γὰρ οὐμενοῦν οὐδαμῶς ἐφήσω παρ' ὅλον δὴ μου τὸν τῆς ζωῆς χρόνον τοῦτο παρὰ ἀναχωρηταῖς γίνεσθαι». Ὡστε τοὺς Ἱερικουντίους ἀκούοντας τὴν τούτων πολιτείαν καὶ τὸν κανόνα, οἷς ὁ μέγας Γεράσιμος παραδέδωκεν, οὕτω κατηναγκασμένην εἶναι καὶ ἀπαράκλητον καὶ πολὺ τὸ

σκληρόν καὶ βίαιον ἔχουσαν, νόμον ἑαυτοῖς ἐκθεῖναι τοιοῦτον, Σαββάτου τε καὶ Κυριακῆς ὡς αὐτοὺς ἀπιέναι καὶ παράκλησιν αὐτοῖς μετακομίζειν οὐ μετρίαν. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν Ἱεριχουντίων ἔπαινος καὶ ἀπόδειξις φιλαρέτων ψυχῶν.

Πολλοὺς μέντοι τῶν ὑπὸ τῷ μεγάλῳ τούτῳ Γερασίμῳ ἀγωνιστῶν ὀρῶντας ἐπὶ σκοπῷ τοιοῦτῳ τοὺς κοσμικοὺς ἐρχομένους, τοσοῦτον ἀπέχων εὐθυμον αὐτῶν καὶ ἠδεῖαν ἠγεῖσθαι τὴν ἄφιξιν, ὥστε μὴδὲ κατὰ χώραν στέργειν αὐτοὺς ὅλως, μὴδ' ὑπομένειν, ἀλλ' ὡς τὰ μέγала βλάπτουσιν μᾶλλον φεύγειν αὐτοὺς καὶ ἐξίστασθαι· ἤδεσαν γὰρ ἐκεῖνοι καλῶς μητέρα σωφροσύνης ἀκριβοῦς εἶναι τὴν ἐγκράτειαν | (φ. 102) λογισμοὺς τε ρυπαροὺς ἀπωθοῦσαν καὶ ὕπνου κουφίζειν βαρύτητα δυναμένην, ἅτε δὴ μὴ λόγοις μόνον ἀλλὰ καὶ ἔργῳ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἄριστα τοῦτο μεμαθηκότες. Ἐκεῖνον γὰρ ἔλεγον οὗτοι τοσοῦτον ἐγκρατείας περὶ πλείστου ποιῆσαι, ὡς τὰς τεσσαράκοντα φημί τῆς νηστείας ἡμέρας ἄσιτον διαμένειν, τῇ μεταλήψει καὶ μόνη τῶν θείων μυστηρίων ἀρκεῖσθαι.

Οὕτω τοίνυν τοῦ μεγάλου Γερασίμου παιδοτριβοῦντος αὐτοὺς καὶ ὀδηγοῦντος καὶ ποιμαίνοντος, ἐκαρποφόρουν μὲν ἐν ἑκατὸν καὶ ἐξήκοντα καὶ τριάκοντα· καὶ γὰρ τοῦτο ἦν αὐτῷ περισπούδαστον, ἢ περὶ τὸν ἐντὸς ἄνθρωπον θεραπεία καὶ ἐπιμέλεια καὶ ἢ τῶν τῆς καρδίας κινήματων ἀρρεπῆς προσοχῆς πτερῶσαι ψυχὴν, ἀρπᾶσαι κόσμου καὶ καρποφορῆσαι αὐτὰς Θεῷ. Ἔσπευδε γὰρ ἕκαστον δι' ἀρετῆς ἀνάγειν ἐκ τῶν ἐπικήρων πρὸς τὰ ἐν οὐρανοῖς, τοῖς μὲν ραθύμως βιοῦσι φοβερὸς ἐπιδεικνύμενος, τοῖς δὲ γε σπουδαίοις γαλήνιός τε καὶ εὐπροσήγορος, τῇ μὲν πείρα τὴν φήμην ὑπερβαίνων, τῇ δὲ ἀκοῇ κρείττων εἰς θεὸν ἐρχόμενος, ἅπαντας μὲν τῷ μειλιχίῳ τῆς ὁμιλίας ἐγκαλούμενος πρὸς ταπεινοφροσύνην, «σβέσωμεν», λέγων, «τὸν τῆς ὑπερηφανείας ὄγκον καὶ τὴν τῆς ἀλαζονείας φλεγμονήν, διὰ πάντων ἀσχοῦντες τὸ μέτριον· ἢ γὰρ ψυχὴ πρὸς ἃ ἐπιτηδεύει, τυποῦσθαί τε καὶ σχηματίζεσθαι πέφυκεν. Οὐκοῦν, ἔστω ὑμῖν βάδισμα καὶ σχῆμα σεμνόν, βλέμμα ἢ | (φ. 102v) μερον, ὄφρυς κατεσταλμένη, ἱμάτιον καὶ στρωμνὴ χρειώδης καὶ σεμνή, τροφή λιτή, πάντα πρὸς εὐτέλειαν ἡσχημένα, ἵνα τῶν ὑπερκοσμίων ἐπιτύχωμεν».

Ἄλλ' οὐκ οἶδ' ὅπως ἢ τοῦ μεγάλου Γερασίμου διδασκαλία παραλαβοῦσα καὶ μὴ βουλόμενον διέκοψε τὴν τῶν προλαβόντων ἀκολουθίαν. Οὐκοῦν, ἀνάγκη καὶ πάλιν με ἐπὶ τὰ τοῦ θεοφόρου ἀνδρὸς ἄλματα καὶ σκάμματα ἐπανελθεῖν καὶ τὰ λείποντα προσθεῖναι.

Ὁ θαυμάσιος Κύριλλος καὶ τοῦτο συνεγράψατο λέγων ὅτι· «ὁ μακαρίτης Κυριακὸς ὁ ἀναχωρητὴς ἔτι νέος ὢν τῇ ἡλικίᾳ καὶ τὸν μονήρῃ ἀσπασάμενος βίον, προσῆλθε τῷ μεγάλῳ Εὐθυμίῳ ἐν τῇ λαύρᾳ αἰτούμενος λαβεῖν τὸ τῶν μοναχῶν σχῆμα, ὡς αὐτὸς ἐκεῖνος μοι διηγήσατο. “Καὶ ἰδὼν με νέον καὶ μήπω τὸν ἰουῖλον ἀνθοῦντα ἔχοντα, “οὐ δίκαιόν ἐστι, ἔφη, κομιδῇ νέον ὄντα σε μέσον τῶν μοναχῶν αὐλίζεσθαι, πολλὰ γὰρ καὶ δεινὰ αἰ τοῦ πονηροῦ μηχαναί· ἀλλ' ἀποκείρας, πρὸς τὸν ἀγιώτατον ἐκπέμψω Γεράσιμον, ἐν τῷ αὐτοῦ κοινοβίῳ διάγειν σε. Λίαν γὰρ συντελεῖ ἢ τοῦ κοινοῦ διαγωγῇ τοὺς νεοπαγεῖς ὑμᾶς καὶ τὸ παχὺ τῶν παθῶν ἀφαιρουμένους”. Ταῦτα εἰπὼν, τὸ τῶν μοναχῶν σχῆμα ἐπενδύει, ἀποκείρας ταῖς ἀγίαις αὐτοῦ χερσίν. Μετὰ οὖν παρέλευσιν ὀλίγων ἡμερῶν ἐκπέμπει με πρὸς τὸν ἐν ἀγίοις Γεράσιμον, “δέξαι τοῦτον”, δηλώσας, “σκεῦος γενησόμενον διὰ τῶν σῶν εὐπροσδέκτων εὐχῶν τῷ Χριστῷ”. Ὅστις δεξάμενος καὶ μὴ βουλόμενος ἐν τῇ λαύρᾳ εἶναι με διὰ τὸ νέον πά (φ. 103) νυ τῆς ἡλικίας, ἐν τῷ τῆς λαύρας κοινοβίῳ κατέταξεν, ὑπηρετεῖν με ἐν τῷ μαγειρείῳ μετὰ καὶ ἐτέρων ἀδελφῶν, πολλὰ κατηχήσας καὶ εἰπὼν· “εἰ οὖν ὀρέγεται τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας, μὴ ἐκλύου ταλαιπωρῶν, ἀλλὰ μᾶλλον ἔθιζε σεαυτὸν ἐπιπονωτέροις ἀγῶσι καὶ διακονίαις, ἵνα τὸ λείον τῆς ἡδονῆς ἐκφύγῃ· ἢ γὰρ χαύνωσις καὶ ἡ ἀργία γεννήτριαί τῶν παθῶν καὶ εἶναι καὶ λέγονται”.

»Πέμπτος ἤδη χρόνος ἡνύετο τῆς ἐμῆς ἐκεῖσε διαγωγῆς καὶ περισπῶντός μου ἐν τῇ διακονίᾳ περὶ ἐσπέραν βαθεῖαν, ἐμοῦ ἐγρηγορότος καὶ τὸ τῶν πατέρων λάχανον ἐκκαθαίροντος ἐπιστάς ὁ μέγας ἄφνω ἔφη πρὸς με· “τέκνον Κυριακέ, ὑπόδησαι τοὺς πόδας, περιβαλοῦ καὶ τὸ ἱμάτιόν σου καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι”. Καὶ αὐτίκα ἀναστάς, ἠκολούθησα αὐτῷ. Φθασάντων δὲ ἡμῶν τὴν Ἱεριχῶ ὄξει τῷ ποδί, λέγω τῷ ἀγίῳ γέροντι· “ὦ πάτερ, τίς ἡ αἰτία τοῦ τοσοῦτου δρόμου;” καὶ ἀποκριθεὶς συνεχόμενος δάκρυσι “Εὐθύμιος”, ἔφη, “ὁ

ἡγιασμένος καὶ πεφωτισμένος πατὴρ ἡμῶν πρὸς Κύριον ἄρτι ἐξεδήμησε· καὶ σπεύδω ἀσπάσασθαι αὐτοῦ τὸν νεκρόν”. Ἐγὼ θάμβους πλησθεὶς εἶπον· “καὶ πόθεν σοι τοῦτο δῆλον καθέστηκεν, τιμώτατε πάτερ;” ὁ δὲ ἀποκριθεὶς· “ὡς περὶ ὥραν τρίτην”, ἔφη, “τῆς νυκτός, τὸν συνήθη κανόνα ἐκπληροῦντός μου, εἶδον σχιζομένους τοὺς οὐρανοὺς καὶ ὡς ἀστραπὴν φωτὸς ἐκεῖθεν ἐκπεμπομένην καὶ μέχρις αὐτῆς γῆς φθάνουσαν, στῦλός τε πυρὸς μέσον τοῦ φωτὸς ὠρᾶτο ἀπὸ κά | (φ. 103v) τω ἕως ἄνω διϊκνούμενος. Ἐμοῦ δὲ τὴν τῆς ὀπτασίας δύναμιν ἐπαποροῦντος, ἅμα δὲ καὶ θαυμάζοντος, καὶ τίς ἢ δήλωσις τὸν Θεὸν ἐκδυσωποῦντος, ἤκουσα φωνῆς ἄνωθεν λεγούσης· “ἡ ψυχὴ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου ἐστίν, εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναλαμβανομένη”. Καὶ ἰδοῦ, ὁ ὀφθεῖς μοι στῦλος τοῦ πυρὸς κατὰ μικρὸν ὑψοῦτο ἀπὸ τῆς γῆς μετὰ φωνῶν καὶ ὑμνωδιῶν πολλῶν καὶ οὕτως εἰσῆλθεν εἰς τὸν οὐρανόν. Καὶ ἐν τούτῳ ἔγνων σαφῶς ὅτι ὁ μέγας τῷ ὄντι Εὐθύμιος ἐτελειώθη”. Ὀδουσάντων δὲ ἡμῶν σπουδαιότερον, εὔρομεν προκείμενον τὸ τίμιον λείψανον τοῦ ὀσίου πατρὸς καὶ ἀσπασάμενοι καὶ προσκυνήσαντες καὶ ἐντίμως καταθέμενοι ὑπεστρέψαμεν δοξάζοντες τὸν Θεόν. Οὕτω μὲν οὖν ὁ θεοφόρος Γεράσιμος τὴν Ἀντωνίου τοῦ μεγάλου καὶ αὐτὸς χάριν εἰληφώς, τοῦ τὴν ψυχὴν Ἀμοῦν τοῦ νιτριώτου ἀναλαμβανομένην εἰς τὸν οὐρανὸν τοῖς τῆς ψυχῆς ὄμμασι θεασάμενος, καὶ αὐτὸς τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου διορατικοῖς εἶδεν ὀφθαλμοῖς εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναλαμβανομένην· τοῦ γὰρ θείου πνεύματος γεγονώς οἰκητήριον καὶ ναὸς ἔμψυχος τῆς ἁγίας Τριάδος, εἶχεν ἔνδον τὴν μίαν καὶ ἀδιαίρετον θεότητα ἀποκαλύπτουσαν αὐτῷ τὰ πόρρω καὶ μακρὰν ἐπιτελούμενα.

Μετὰ γοῦν τὴν θείαν ἐπιφάνειαν ταύτην, ἀκόλουθα πάλιν τοῖς προλαβοῦσι τὰ ἐπαγόμενα. Οὐδὲ γὰρ ἄξιον μεγάλα οὕτως ἀρετῆς ἔργα σιωπῇ κρύπτειν, πολὺ μετὰ τοῦ θαύματος τὸ χαρίεν καὶ ἐπωφελὲς ἔχοντα. Οἱ τοῦ θείου πατρὸς Γερασίμου φοιτηταὶ καὶ τοῦτο ἡμῖν | (φ. 104) διηγῆσαντο, ὅτι ποτὲ τοῦ θείου τούτου πατρὸς κατὰ τὴν τοῦ Ἰορδάνου ὄχθην διοδεύοντος, εἴθιστο γὰρ ταύτῃ τῇ ἐρήμῳ συχνῶς παραβάλλειν, συναντᾶ αὐτῷ λέων μεγέθει μέγιστος, λίαν ὀδυνώμενος, καὶ φωνᾶς ἀσήμους καὶ οἰκτρὰς ἐπαφείς· εἶχε γὰρ τὸν

πόδα σκόλοπι ἐμπεπαρμένον ἀπὸ καλάμου, ὡς ἐκ τούτου ἐξογκωθῆναι καὶ ἔλκη προσεπιρρέειν καὶ σκώληκας βρῦειν καὶ σχεδὸν ἄχρηστον εἶναι. Ὅς ἰδὼν τὸν γέροντα καὶ τῆς παρ' αὐτοῦ ὥσπερ τυχεῖν θεραπείας ἐξαιτούμενος, μέγα ἐπωρυᾶτο καὶ ἔστενεν καὶ τὸν πόδα ὡς εἶχεν ὑπεδείκνυεν ἰχῶρσιν ἀποστάζοντα καὶ τρόπον τινὰ πρὸς ἔλεον τοῦτον ἔλκειν ἐπειρᾶτο. Τούτου ταῖς οἰμωγαῖς ἐπικαμφθεὶς ὁ μέγας, τῇ γῆ προσανακλίνει καὶ ἠπίως τὸν τούτου δραξάμενος πόδα καὶ ἀνατεμῶν τὸν τόπον ἐξήνεγκε τὸν κάλαμον σὺν αἵματι καὶ ἰχῶρσι πολλοῖς. Εἶτα περικαθάρας τὴν ὠτειλὴν ἐπιμελῶς καὶ ράκκος τι ἐξ ὧν ἐπεφέρετο ἀποτεμῶν καὶ καταδήσας, ἀπέλυσεν ὑγιᾶ αὐτίκα, ὡς καὶ θατέρω τὸ πᾶν ὁμοίως ἔχοντα. Πλήξας δὲ μετρίως τῇ βαΐνῃ ράβδῳ τὰς τούτου ψύας, εἶπεν· “ἴδε, ὑγιῆς γέγονας, μηκέτι σαρκὸς ἐμφοροῦ”. Ὁ δὲ λέων, θεραπείας ἀξιωθείς, καὶ ὥσπερ χάριτας τῆς εὐεργεσίας ἀποδιδούς, οὐκέτι εἶασεν τὸ ἀπὸ τοῦδε τὸν μέγαν Γεράσιμον, ἀλλ' ὥσπερ τις γνήσιος ὑπηρέτης ἠκολούθει αὐτῷ πανταχοῦ, τιθασσὸς οἶα καὶ χειροθήτης γενόμενος, ἀντὶ τῆς πρώην βλοσυρότητος καὶ ἀγριότητος, ὥστε θαυμάζειν τὸν ὄσιον τὴν | (φ. 104v) τοσαύτην τοῦ θηρὸς εὐγνωμοσύνην. Λοιπόν, τὸ ἀπὸ τοῦδε ἔτρεφεν αὐτὸν ὁ γέρον βρεκτοῖς ὀσπρίοις καὶ ἄρτω, ὅπερ οὐδεμίαν θαύματος ὑπερβολὴν ἀπολείποι. Πλὴν τὸ ἐπαγόμενον κατὰ πολὺ θαυμασιώτερον.

Εἶχεν ἡ τοῦ μεγάλου Γερασίμου λαύρα, ἥγουν τὰ σπήλαια, ὄνον, δι' οὗ ἀπεκόμιζον τὸ ὕδωρ οἱ μοναχοὶ ἐν ταύτῃ ἀπὸ τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν διὰ τὸ ἀνυδρον παντελῶς εἶναι τὸν τόπον, οὐ πλεῖον ἀπέχοντα ἢ σταδίων δύο. Τοῦτον οἱ μοναχοὶ μετὰ τὴν τοῦ ὕδατος κομιδὴν συνήθως ἔχοντες ἀπέλυον πρὸς νομᾶς πρὸς τὰς τοῦ ποταμοῦ ὄχθας, συναπῆει δὲ τούτῳ καὶ ὁ λέων φυλακῆς χάριν. Ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν νεμόμενος ὁ ὄνος ἐκ τοῦ κατὰ μικρὸν διέστη τοῦ λέοντος ὡς ἀπὸ διαστήματος ἰκανοῦ· καὶ τις καμηλίτης ἀπὸ Ἀραβίας διερχόμενος πρὸς τὴν ἀγίαν Πόλιν, εὐρῶν τὸν ὄνον κατὰ πάροδον ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ. Ὁ οὖν λέων ἀφυπνήσας καὶ μὴ εὐρῶν αὐτόν, ἦκε πρὸς τὴν λαύραν στυγνὸς καὶ καταδειῆς ὡς ἀπολέσας τὸν ὄνον. Τοῦτον ὡς εἶδον οἱ μοναχοὶ καὶ ὁ θεῖος Γεράσιμος ἐπανακάμφαντα

χωρίς τοῦ ὄνου, ἔδοξαν βεβρωκέναι τοῦτον· καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ ὄσιος: «Ἰορδάνη», τοῦτο γὰρ ἦν ἐπιθεὶς αὐτῷ ὄνομα, «οὐκ ἐπετάχθης μὴ σαρκοφαγεῖν; πῶς βέβρωκας τὸν ὄνον; ἀλλ' εὐλογητὸς ὁ Θεός, ἀπὸ γε τοῦ νῦν τὴν τούτου λειτουργίαν σὺ ἔσο ἐκπληρῶν». Καὶ κελεύει τὴν τοῦ ὄνου ἀστάρτην αὐτῷ ἐπιθῆναι καὶ τοὺς ἀσκούς εἰς τὸ ἐπι | (φ. 105) κομίζειν τὸ ὕδωρ· καὶ εὐθὺς ὑπήκουσε τοῦ μεγάλου, οἷα εὐγνώμων οἰκέτης, αἰσθήσεως καὶ λόγου μετέχων· καὶ ἔκτοτε μετέφερε τὸ ὕδωρ κάτω νεύων ὡς μὴ δυνάμενος πρὸς τινα ἀτενίζειν. Ἔως ἐλθὼν τις ἐκ στρατιωτικῆς τάξεως εὐχῆς χάριν πρὸς τὸν ὄσιον καὶ ἰδὼν τὸν λέοντα μετακομίζοντα τὸ ὕδωρ καὶ παρ' αὐτῶν μαθὼν τὴν αἰτίαν παρέσχετο χρυσίνους εἰς ἐξώνησιν ὄνου, θαυμάσας τὸ τοῦ θηρὸς εὐπειθὲς καὶ ἡμερον.

Μετὰ δὲ χρόνον τινα ὁ τὸν ἀπολωλότα ὄνον λαβὼν καμηλίτης διήρχετο πρὸς τὴν ἀγίαν Πόλιν ἐπικομιζόμενος σῖτον, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν ὄνον συνδεδεμένον ταῖς καμήλοις· κατὰ οὖν συγκυρίαν συναντᾶ αὐτῷ ὁ λέων πέραν τοῦ Ἰορδάνου, καὶ ἰδὼν τὸν ὄνον ὤρμησεν ἐπ' αὐτόν. Ὁ δὲ καμηλίτης ὑπὸ τοῦ δέους ἀφείδους τὰς καμήλους φυγὰς ὤχετο. Αὐτὸς δὲ τῷ στόματι τὴν τοῦ ὄνου φορβαιὰν λαβόμενος εἶλκε σὺν ταῖς καμήλοις ἕως ἐπέστη τῇ μονῇ, μέγα ἐπορούμενος καὶ ὥσπερ ἀγαλλιώμενος καὶ περισαίνων τοῖς μοναχοῖς. Ὁ οὖν θεορρήμων Γεράσιμος ἰδὼν τὸν ὄνον καὶ πληροφορηθεὶς ματαίως συκοφαντηθῆναι τὸν θῆρα, τὰς μὲν καμήλους σὺν τῷ φόρτῳ ἀπέδοτο τῷ καμηλίτῃ, τὸν δὲ ὄνον ἔσχε πάλιν μετακομίζοντα τὸ ὕδωρ. Καὶ θαυμάζων ἔλεγε πρὸς τοὺς ἀδελφούς· «βλέπετε πῶς τὰ ἄλογα ζῶα τὴν κατὰ φύσιν θηριωδίαν ἀφέντα, εἰς τὴν παρὰ φύσιν ἡμερότητα μεταρρυθμίζονται; καὶ πῶς ὁ τὸ κατ' εἰκόνα φυλάττων | (φ. 105v) τὴν ἀρχικὴν οὐκ ἀπόλλυσιν ἀξίαν ἦν τῷ πρωτοπλάστῳ ὁ δημιουργὸς πάντων ἐχαρίσατο; ἄράγε τί ποιήσωμεν ἡμεῖς οἱ λόγῳ τιμηθέντες, ὅτι τὴν κατὰ φύσιν ἡμερότητα ἀφέντες πολλάκις εἰς θηριωδίαν περιπίπτομεν καὶ ἐσμὲν τούτων θυμικώτεροι; καὶ τοὺς μὲν θῆρας εἰς τὴν ἀνθρωπίνην εὐγένειαν φιλονεικοῦμεν μετενεγκεῖν τῇ περιουσίᾳ τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ δοθείσης ἡμῖν σοφίας, ἑαυτοὺς δὲ ἀπὸ τῆς τοῦ λόγου τιμῆς εἰς τὴν ἄλογον καὶ θηριώδη μανίαν συνω-

θοῶντας οὐκ ἐπαισχυνόμεθα;»

Ταῦτ' οὖν καὶ τὰ τούτων ὅμοια ἐπάδων αὐτοῖς, τῆς ἀρετῆς ἐρᾶν παρεσκεύαζεν καὶ ταύτης ἐκθύμως ἔχεσθαι. Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος ἀπλήστως τῆς πρὸς Θεὸν ἀναλύσεως ἔχων διὰ τὰς μελλούσας αὐτῷ τῶν κόπων μισθαποδοσίας καὶ ὅτι ἡ ἀπὸ τῶν ἐνταῦθα μετάστασις μεγίστων αὐτῷ ἀγαθῶν ἀπόλαυσις ἔσται, χαίρων μυεῖται τὴν ἐκδημίαν. Καὶ δὴ συναγροχῶς πάντας ἠϋξάτο ταῦτα: «Δέσποτα τῶν ἀπάντων καὶ Κύριε τοῦ ἐλέους, ὁ τῆς σῆς λογικῆς ποιμένης καταξιώσας ἐμὲ τὸν ἀνάξιον προϊστασθαι, δέομαί σου τῆς ἀγαθότητος διατήρησον αὐτὴν ἀνεπίβατον νοητοῖς λύκοις εἰς τὸ μὴ διασκορπίσαι τὰ ταύτης πρόβατα καὶ διαφθεῖραι, ἀλλὰ κατὰ τὴν τῶν προσερχομένων ἐν αὐτῇ πίστιν γενοῦ αὐτοῖς ὁδηγὸς ἀπλανῆς καὶ σωτήριος, πλήρωσον αὐτοὺς χάριτος τῆς σῆς ἀγαθότητος, συνέτισον αὐτοὺς ποιεῖν τὰς σὰς σεπτὰς ἐντολὰς ἀδιαλείπτως, | (φ. 106) κατάρτισε αὐτῶν τὰ διαβήματα, πρόσδεξαι αὐτῶν τὰς ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ ἰκεσίας, ἀσφάλισαι αὐτοὺς ἠνῶσθαι διὰ παντὸς τὴν πνευματικὴν ἔνωσιν, δώρησαι αὐτοῖς τὴν παρὰ σοῦ τιμὴν τῆς εἰς ἐμὲ τιμῆς ἔνεκα, ὅσα με καὶ ὡς πατέρα τετιμήκασιν, ἔλεος ἔστω τούτοις τῆς σῆς χάριτος καὶ οἷς τοσαῦτα μοι διηκόνησαν». Τούτων οἱ μοναχοὶ ἀκούσαντες καὶ ὅτι ἐξόδια εἶη τὰ ρήματα ταῦτα συνιέντες, κατηφείας ἐπληροῦντο καὶ σκυθρωπότητος· ἔπειτα μέντοι καὶ τινὰς ἐπισκῆπτει αὐτοῖς ἐντολὰς ἀτρώτους διατηρεῖν, Βασίλειον δὲ καὶ Στέφανον, τοὺς κατὰ σάρκα γνησίους αὐτοῦ ἀδελφοὺς καὶ κατὰ πᾶν εἶδος ἀρετῆς ὁμοιοτρόπους προσκαλεσάμενος, «οἶδατε», ἔφη, «ὦ πατέρες καὶ ἀδελφοί, ὃ ἐνετείλατο ὁ φιλάνθρωπος Κύριος τῷ κορυφαίῳ τῶν Ἀποστόλων Πέτρῳ, “εἰ φιλεῖς με, ποιμαίνε τὰ πρόβατά μου, καὶ ὁ θέλων πρῶτος εἶναι ἔστω πάντων ἔσχατος καὶ ὁ ἄρχων ὡς ἀρχόμενος”· τοιγαροῦν, ἐπεὶ καὶ τὸ τῆς ζωῆς μου τέλος ἐπὶ θύραις, βούλομαι ὑμᾶς ποιμαίνειν τὰ λογικὰ ταῦτα Χριστοῦ θρέμματα, καὶ μὴ ἐπαχθῆς ἡμῖν τοῦτο φανῆ· οὐδεὶς γὰρ ἀνταίρειν δύναται πρὸς βούλησιν θεῖαν. Διὸ δέομαι τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ θερμῶς, ἐν πρώτοις ἐπιβλέψαι ἐξ οὐρανοῦ εἰς τὴν ἡμῶν ταπεινώσιν καὶ καταρτίσαι ὑμᾶς ποιμένας καὶ διδασκάλους ταύτης τῆς λογικῆς ὡς εἴρηκα ποιμένης,

συνετίζοντας και πάντα ποιούντας και πράττοντας / (φ. 106v) εις τὸ καθαροὺς και ἀμώμους τοὺς παρ' ὑμῶν ποιμαινομένους Θεῷ παραστῆσαι*». Ταῦτα εἰπὼν και ἐπευξάμενος, ἐγχειρίζει τῷ καθ' ἡλικίαν πρώτῳ ἦν αἰεὶ ἐπεφέρετο βαΐνην ράβδον, τοῦ Βασιλείου οὗτος γὰρ ἦν, πολλὰ τοῦθ' ἔνεκα δυσχεραίνοντος και ἀπαναινομένου, «μὴ δὴ», λέγων, «ὦ πάτερ, ἐμὲ τὸν ἀνάξιον τὸ τοιοῦτον ἐπιθῆναι ἄχθος θελήσειας, οἶδα γὰρ και πέπεισμαι ὡς οὐ** κατ' ἐμὴν δύναμιν τὸ τοιοῦτον ἐπίταγμα». Ὡς δὲ ὁ θεῖος Γεράσιμος και πᾶσα ἡ ἀδελφότης θερμότατα τοῦτον ἐξελιπάρουν ἐπὶ πολὺ, πείθουσι και ἄκοντα. Ὁ δὲ ἐδέετο τοῦ ἀγίου ὑπὲρ τούτου πρεσβείαν πρὸς Θεὸν ποιήσασθαι. Οὗ δὴ και γενομένου, οὐ πέντε τὸν ἀριθμὸν παρῆλθον ἡμέραι και νοσήσας ὁ μέγας μικρόν, μετακαλεῖται πάντας, ἤσθετο γὰρ τῆς ἐκδημίας, και μεταδοὺς τῆς αὐτοῦ εὐλογίας, εἶτα συνταξάμενος και Θεῷ παραθείς, τὴν μακαρίαν ὄντως ψυχὴν τῷ Κυρίῳ παρέθετο, πέμπτην τοῦ μαρτίου μηνὸς ἄγοντος, πλήρης ἡμερῶν γενόμενος, πᾶν μὲν ὅσον ἦν ἐν αὐτῷ θνητὸν ἢ πρόσγειον τῇ γῆ παραλείψας, τὸ δὲ πνεῦμα ἐν οὐρανοῖς ἀποθέμενος, ταῖς θείαις και ὑπερκοσμίαις ὡς πιστεύομεν συγχορεύει δυνάμεσι. Καὶ γὰρ οὐχ ὡς ἔτυχε ἐνθάδε ἐβίω· πᾶσαν γὰρ ἀρετὴν προσκτησάμενος ὡς οὐδεμίαν ἕτερος, ὡς τῶν ὑπερκοσμίων ἐραστὴς γενόμενος, ταμιεῖον μὲν φιλανθρωπίας ἐγνωρίσθη, τέμενος δὲ πραότητος και ἀκακίας και συλλήβδην εἰπεῖν πασῶν τῶν ἀ | (φ. 107) ρετῶν καταγώγιον ἑαυτὸν ἀπετέλεσεν· εἶχε γὰρ τὸν νοῦν αἰεὶ πρὸς τὰ ἐν οὐρανοῖς και τούτοις ἐμφιλοχωρῶν ἡμέλει τῶν ἐπὶ γῆς, ἐν οὐδενὶ τούτων κάτοχος γεγονώς· σωφροσύνης γὰρ τῆς πασῶν τῶν ἀρετῶν ἀκροπόλεως ἐπὶ τοσοῦτον ἐφρόντισεν, ὡς γαστρὸς και τῶν ὑπὸ γαστέρα ἄρξαι τυραννικῶς, τῇ μὲν τὴν αὐτάρκειαν ὄρον και νόμον θέμενος, τοῖς δὲ μὴ προσβαλεῖν αὐτῷ μὴ ἀνεχόμενος ὄλως, καθαρὰς τῷ Θεῷ ἀπεδίδου τὰς εὐχὰς. Τίς γὰρ τὴν τούτου πραότητα και τὸ μειλίχιον τῆς διδασκαλίας και τὴν πρὸς πάντας μὲν, ἐξαιρέτως δὲ τοὺς φιλαρέτους, αἰδῶ και τιμὴν παρα-

* παραστήσατε cd.

** οὐ addidi.

στῆσαι δυνήσεται; τίς δὲ οὕτως ὑψηλὸς μὲν τὴν ἀρετὴν, ταπεινὸς δὲ τῷ φρονήματι, καὶ πρᾶος μὲν ἐν ταῖς ὁμιλίαις, ὀξύς δὲ ἐν ταῖς ἐννοίαις τῶν θείων γραφῶν ὥφθη; τὴν δὲ ἐλεημοσύνην διαφερόντως ἀσπαζόμενος, τὸ λανθάνειν πάντας ἐθηρᾶτο, εὖ εἰδὼς ὅτι τοῦτο μάλιστα ἔστι καρπὸς ἐλεημοσύνης. Ὁ γὰρ μετ' ἐπιδείξεως ταύτην διαπραττόμενος, οὐ μόνον τὸν πολὺν ταύτης μισθὸν ἀπόλλυσι, ἀλλὰ καὶ κολάσει ὑπόδικον ἑαυτὸν καθιστᾶ. Τῷ δὲ διὰ σπουδῆς ἦν αἰεὶ οὐχὶ τὸ παρέχειν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ λανθανόντως τοῦτο πράττειν, δι' οὗ τοὺς εἰς τὴν κάμινον τῆς πενίας τυγχάνοντας ἐδρόσιζε. Ἀλλὰ τί κάμνω πέλαγος ἀρετῶν εὐτελεῖ λόγῳ ἐξαντλεῖν πειρώμενος; τίς οὕτω πολὺς τὴν γλῶτταν ὥστε καὶ λόγον ἐξισῶσαι τοῖς τούτου κατορθώμασιν; ἐκεῖνο πῶς οὐ διηγητέον ὅτι καὶ | (φ. 107v) θῆρες αὐτοὶ τὴν τούτου σφοδρῶς ἐπωδύροντο ἐκδημίαν;

Ὅτε τοίνυν ὁ μακαρίτης οὗτος ἀρχέτυπον ἀρετῆς καὶ πολιτείας τὸν ἑαυτοῦ ἡμῖν κατελελοίπει βίον καὶ πρὸς τὰς αἰωνίους ἐκείνας μετέβη σκηνάς, ὁ ὑπ' αὐτοῦ τιθασσευθεὶς λέων οὐχ εὐρέθη ἐν τῇ λαύρα· καὶ μετὰ τὸ ταφῆ παραδοῦναι αὐτοῦ τὸ σῶμα πατέρων θείων χερσίν, ἐπανῆκεν ὁ θῆρ ζητῶν κατὰ τὸ σύνηθες τὸν ὄσιον Γεράσιμον. Ὁ δὲ Κίλιξ Σαββάτιος, φίλος ὢν ἐς τὰ μάλιστα τοῦ ἁγίου, παραμένων ἦν ἐπὶ παρακλήσει τῶν ἀδελφῶν. Οὗτος ἰδὼν τὸν λέοντα ἐμπόμως ζητοῦντα τὸν ἅγιον, μετὰ δακρύων λέγει πρὸς αὐτόν· «ὁ πατὴρ ἡμῶν πρὸς ὃν ἐπόθει ἐνεδήμησε Κύριον, καταλείψας ἡμᾶς ὀρφανούς· ἀλλὰ λαβὼν φάγε». Ὁ δὲ περιεβλέπετο ὧδε καὶ ὧδε εἶπὼς ἴδῃ τὸν γέροντα, μὴ ἀπτόμενος τροφῆς τὸ σύνολον. Ὡς δὲ εἶδε πάντας θερμὰ στάζοντας δάκρυα, καὶ αὐτὸς φωνὰς οἰκτρὰς ἀφιεὶς ἐπωρῦετο, συνεχῶς κινῶν τὸ οὐραῖον καὶ τύπτων τὰ στέρνα. Ὁ δὲ θεῖος Σαββάτιος καὶ οἱ ἐν τῇ λαύρα μοναχοὶ τρίβοντες αὐτοῦ τὸν αὐχένα ἐξημεροῦν αὐτὸν ἔσπευδον. Ἐθαύμαζον δὲ πάντες τὴν τοῦ θηρὸς εὐγνωμοσύνην καὶ τὴν πρὸς τὸν γέροντα διάθεσιν, ὅσον δὲ ἔσπευδον αὐτὸν τιθασσεύειν ταῖς προσφάσεσι καὶ τοῖς ὁμαλισμοῖς, ἐπὶ τοσοῦτον αὐτὸς ἐπωδύρετο βοαῖς μείζοσι ἐπορευόμενος καὶ τοῖς ἐμπροσθίοις ποσὶ θυροκρουστῶν τὴν κέλλαν τοῦ γέροντος, ἐκάλει τοῖς σχήμασι τοῦτον. Πάντως καὶ ἡ | (φ. 108) μᾶς ἐκίνησε πρὸς οἶκτον

ἢ τοῦ θηρὸς εὐγνωμοσύνη· ἐπεὶ γὰρ λόγος οὐκ ἦν αὐτῷ εἰς τὸ ὀδύρεσθαι, διὰ τῶν σχημάτων καὶ τῶν φωνῶν καὶ τοῦ προσώπου καὶ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν κατήφειαν ἐδήλου αὐτοῦ τὸν ἐγκάρδιον πόνον. Τότε λέγει αὐτῷ ὁ θεῖος Σαββάτιος· «δεῦρο μετ' ἐμοῦ, Ἰορδάνη, καὶ ὑποδείξω σοι τὸν τοῦ πατρὸς ἡμῶν τάφον». Καὶ λαβὼν αὐτὸν ἀπήνεγκεν ὅπου ἦσαν κρύψαντες ὑπὸ γῆν τὸ τοῦ ἁγίου λείψανον, ἀπέχον ἀπὸ τῆς λαύρας ὡς ἥμισυ σταδίου· καὶ σταθεὶς ἐπάνω τοῦ μνήματος λέγει τῷ λέοντι· «ἴδε, εὐγνώμων, ὁ τάφος τοῦ γέροντος». Καὶ κλίνας γόνυ ὁ Σαββάτιος προσέπεσεν ἐπάνω τοῦ γέροντος κλαίων καὶ ὀλοφυρόμενος. Ὡς οὖν εἶδεν ὁ λέων προσπεσόντα τῷ τάφῳ τὸν Σαββάτιον καὶ οἶον αἰσθόμενος τὴν τοῦ ἁγίου κατάθεσιν, ἔβαλε καὶ αὐτὸς μετάνοιαν εἰς τὴν γῆν κρούων τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ σφοδρῶς ὠρούμενος· καὶ παραχρῆμα ἀπέφυξεν ἐπάνω τοῦ τάφου τοῦ γέροντος.

Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν οὐχ ὡς ψυχὴν λογικὴν ἔχοντος τοῦ λέοντος, ἀλλ' ὡς τοῦ Θεοῦ θέλοντος δοξάζειν τοὺς αὐτὸν δοξάζοντας καὶ ἡμῶν τὴν ἀχάριστον καὶ ἀγνώμονα ἐλέγχοντας προαίρεσιν. Ἐτάφη δὲ καὶ οὗτος ὁ λέων πλησίον τοῦ γέροντος εἰς μείζονα πληροφορίαν τῆς τελειότητος αὐτοῦ καὶ ὅτι οὐ μόνον ἐν ταύτῃ τῇ ἐπικήρῳ ζωῇ ἐμεγάλυνεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὁ Κύριος, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον καὶ ἵνα δείξῃ ἡμῖν ὁποίαν ὑποταγὴν πρὸ τῆς παραβάσεως τὰ θηρία πρὸς τὸν πρωτόπλαστον ἔσχον.

Τοιοῦ | (φ. 108v) τος ὁ βίος τοῦ μεγάλου Γερασίμου, τοιοῦτοι οἱ ἀγῶνες καὶ τοιαῦτα τὰ κατορθώματα καὶ ἢ πρὸς Θεὸν παρρησία, δι' ὧν οὐ μόνον ἀνθρώποις ἀλλὰ καὶ ἀγρίοις θηρίοις γέγονεν ἐπέραστος, φυλάξας τὸ κατ' εἰκόνα καὶ υἱὸς Θεοῦ γενόμενος κατὰ τὰς ἀψευδεῖς ἐπαγγελίας, ζήσας μὲν ἔτη ἐγγύς που τῶν ἑκατὸν, τελευτήσας δὲ ἐπὶ τῆς βασιλείας Ζήνωνος, διαδόχους καταλείψας καὶ τῶν τρόπων καὶ τῆς ἀρχῆς ὡσπερ εἴρηται τοὺς κατὰ σάρκα ἀδελφούς, Βασίλειον καὶ Στέφανον, οἵτινες ἐπὶ ἕξ καὶ μόνοις ἔτεσι τὴν τοιαύτην λαύραν ἰθύναντες μετετέθησαν καὶ αὐτοὶ πρὸς τοὺς πατέρας αὐτῶν. Κοινῇ δὲ γνώμῃ τῶν ἐκεῖσε πατέρων Εὐγένιος τὴν ἡγεμονίαν διεδέξατο, ὅστις θεαρέστως ποιμάνας αὐτὴν ἐπὶ πέντε πρὸς τοῖς τεσσαράκοντα ἐνιαυτοῖς, πλήρης πνεύματος γενόμενος καὶ θεῖος

χαρίσμασι κατακοσμηθείς καὶ τὰ μέλλοντα ὡς ἐνεστῶτα προβλέπων καὶ αὐτὸς πρὸς Κύριον ἐξεδήμησεν.

Ταῦτα ὡς ἐκ τῶν συγγραψάντων τοῦ ἁγίου παραλαβόντες ἐξεθέμεθά σοι, πάτερ Γρηγόριε, κατὰ πολὺ λειπόμενον τῆς τοῦ ἐγκωμιαζομένου ἀξίας. Ἄλλα καὶ Θεῷ φίλον τὸ κατὰ δύναμιν. Καὶ νῦν ὁ μὲν ἐστὶν ἐκεῖ τὰς ὑπὲρ ἡμῶν πρεσβείας προσάγων Θεῷ, τὸ δὲ θεῖον αὐτοῦ σῶμα θαυμάτων ταμειῖον ἡμῖν ὑπολέλειπται ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ πρέπει πᾶσα τιμὴ καὶ προσκύνησις, ἅμα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.